

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2388

Vragen van het lid **Maij** (PvdA) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *de suggestie van de Hongaarse premier om in de EU een debat te voeren over het herinvoeren van de doodstraf* (ingezonden 13 mei 2015).

Antwoord van Minister **Koenders** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 28 mei 2015).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht dat de Hongaarse premier Orban in de EU een debat wil over het opnieuw invoeren van de doodstraf?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is precies de inhoud van het voorstel van de Hongaarse premier en welke status heeft dit? In welke mate is sprake van een serieus voorstel van Hongarije en welk concreet voornemen heeft deze lidstaat om dit onderwerp op de agenda van de Europese Raad te plaatsen?

Antwoord 2

De Hongaarse premier heeft op 28 april jl. naar aanleiding van een moordzaak gesteld dat de doodstraf als thema terug zou moeten kunnen komen op de Hongaarse politieke agenda. De politieke partij van de premier (Fidesz) heeft geen vastgesteld beleid of standpunt ten aanzien van het herinvoeren van de doodstraf. De uitspraak van de premier betreft geen concreet voorstel om de doodstraf daadwerkelijk opnieuw in te voeren. Premier Orban meent dat het onderwerp bespreekbaar moet kunnen zijn in het Hongaarse publieke debat, zoals hij ook op 19 mei jl. in het Europese parlement heeft betoogd. In verklaringen nadien (onder meer een ingezonden brief in de Guardian van de woordvoerder van de Minister President Zoltan Kovacs d.d. 8 mei 2015 en uitspraken van Minister van Justitie Trocsanyi) heeft de Hongaarse regering bevestigd dat het land zijn verplichtingen onder EU wet- en regelgeving respecteert en dat datzelfde geldt voor het Hongaarse grondwettelijke verbod op de doodstraf.

¹ http://www.telegraaf.nl/buitenland/23987198/___Timmermans_tegen_Orban___html

Vraag 3

Wat is de reactie van de Nederlandse regering op de opmerkingen van de Hongaarse premier? Bent u bereid net als eurocommissaris Timmermans hiertegen ferm stelling te nemen?

Antwoord 3

De Nederlandse regering is fervent tegenstander van de doodstraf. Dit is de Hongaarse autoriteiten herhaaldelijk en opnieuw recentelijk mede gedeeld.

Vraag 4, 5

Deelt u de mening dat een pleidooi voor de doodstraf door een Europese lidstaat indruist tegen fundamentele waarden van de Europese Unie, neergelegd in o.a. het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Hoe beschouwt u het gegeven dat de premier van een Europese lidstaat, wiens politieke partij in het Europees parlement lid is van de Europese Volkspartij (EVP), een voorstel doet dat zó evident in strijd is met de basisbeginselen waarop de Europese Unie is gebouwd?

Antwoord 4, 5

De Europese Unie berust op gemeenschappelijke waarden, waaronder eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten. De lidstaten hebben deze waarden onderschreven bij toetreding. Daarnaast bepaalt het Handvest voor de Grondrechten van de EU dat niemand tot de doodstraf mag worden veroordeeld of terechtgesteld, als onderdeel van het recht op leven (artikel 2). Ook heeft Hongarije zowel het Zesde Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden als het Tweede Aanvullend Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten geratificeerd, die beiden de doodstraf verbieden. Zoals gemeld onder vraag 2 heeft de Hongaarse regering bevestigd dat bovenstaande juridische en normatieve kader de basis is en blijft in een Hongaarse discussie over de doodstraf.

Indien de Hongaarse regering stappen zou ondernemen om de doodstraf in te voeren, dan druist dat in tegen de fundamentele rechten en waarden waar de EU voor staat en zou dat moeten leiden tot een stevige reactie van de EU, zoals ook de Commissie heeft betoogd in het debat in het Europees parlement op 19 mei jl.

Vraag 6

Deelt u de mening dat onderhavige voorstellen van een Europese lidstaat die indruisen tegen de mensenrechten en de rechtsstaat, de noodzaak aantonen om zo snel mogelijk te komen tot een adequaat mechanisme om de invulling van Europese waarden door lidstaten systematisch te behandelen en te beoordelen? Zo ja, wat is de laatste stand van zaken hieromtrent, en bent u bereid daartoe namens Nederland druk op de ketel te houden?²

Antwoord 6

Zowel de Raad als de Commissie hebben reeds beschikking over procedures om te reageren in het geval van ernstige schendingen van de gemeenschappelijke Europese fundamentele waarden door een lidstaat. In maart 2014 presenteerde de Commissie een nieuw EU-kader voor het versterken van de rechtsstaat om een doeltreffende en samenhangende bescherming van de rechtsstaat in alle lidstaten te waarborgen (COM(2014) 158 final). Het kader omschrijft het proces om, na een objectieve en grondige evaluatie van de desbetreffende situatie, te komen tot een gestructureerde uitwisseling tussen de Commissie en de lidstaat in kwestie om de eventuele bedreiging(en) voor de rechtsstaat op effectieve wijze te adresseren. Het doel van dit mechanisme is om tot een oplossing te komen samen met de lidstaat waar het mogelijke probleem zich voordoet om te voorkomen dat zich een «duidelijk gevaar voor een ernstige schending» voordoet in de zin van artikel 7 VEU.

² Vergelijk de op 7 april jl. aangenomen motie Maij/Pechtold (Kamerstuk 34 166, nr. 5)

De Raad beschikt over de zogenaamde artikel 7 procedure, verwijzend naar artikel 7 VEU, zoals ook genoemd in het kader van de Commissie. In een dergelijk geval, wanneer er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending van de fundamentele waarden door een lidstaat kan de Raad als uiterste maatregel besluiten tot schorsing van bepaalde rechten van deze lidstaat, met inbegrip van de stemrechten van de vertegenwoordiger van de regering van die lidstaat in de Raad. Het gaat om een zeer zwaar sanctiemechanisme dat nog niet eerder is gebruikt door de Raad. Daarnaast hebben de Raad en de EU lidstaten, mede op initiatief van Nederland, op 16 december 2014 conclusies aangenomen waarin de Raad haar rol onderstreept op het terrein van de rechtsstaat. Deze conclusies voorzien in een jaarlijkse dialoog in de Raad Algemene Zaken, met de mogelijkheid van eventuele aanvullende thematische discussies, over rechtsstatelijke ontwikkelingen die alle lidstaten aangaan. Dit jaar en volgend jaar zullen de eerste dialogen in de Raad Algemene Zaken gevoerd worden. Het kabinet zal zich blijvend inzetten voor de bevordering van de gemeenschappelijk Europese waarden en fundamentele rechten in de lidstaten, zowel via bilaterale sporen als ook via de verschillende beschikbare instrumenten op Europees niveau.

Vraag 7

In welke mate maakt u zich ook breder zorgen over de rechtsstatelijkheid en het naleven van mensenrechten door Hongarije, gelet op eerdere zorgelijke ontwikkelingen aldaar als het beknotten op de persvrijheid, de rechtspraak en gelijke rechten?

Antwoord 7

Het onderwerp rechtsstatelijkheid heeft de voortdurende aandacht van de regering, ook bilateraal. En marge van de Raad Algemene Zaken heb ik, zoals hierboven gezegd, mijn Hongaarse collega, mede naar aanleiding van opmerkingen in mijn Europa speech van maart jl. aan de Universiteit Leiden, nogmaals deelgenoot gemaakt van mijn visie op dit gebied. Het onderwerp komt ook regelmatig aan de orde in bilaterale contacten tussen de Nederlandse en de Hongaarse autoriteiten. De Nederlandse ambassade heeft daarnaast middels een regionaal pilotproject rechtsstatelijkheid de mogelijkheid gekregen om extra aandacht te geven aan het onderwerp.

Vraag 8

Wanneer vindt dit jaar de eerste jaarlijkse politieke dialoog in de Europese Raad plaats over rechtsstatelijkheid in de lidstaten? Op welke wijze zal deze dialoog precies gestalte krijgen? Welke rol speelt Nederland bij de invulling en agendasetting van die dialoog?

Antwoord 8

De dialoog over rechtsstatelijkheid zal plaatsvinden in de Raad Algemene Zaken. De eerste dialoog zal naar verwachting worden georganiseerd door het inkomend Luxemburgs voorzitterschap dit najaar. Het kabinet zal een constructieve bijdrage leveren aan de voorbereiding van deze eerste dialoog en onderhoudt contacten met gelijkgezinde lidstaten. Tijdens het Nederlands voorzitterschap zal de jaarlijkse rechtsstatelijkheidsdialoog voor de tweede maal worden gevoerd in de Raad. Daarnaast kan Nederland in het trio-voorzitterschap nauw samenwerken met het volgende voorzitterschap van Slowakije, mede met het oog op de evaluatie van het mechanisme voor het einde van 2016, zoals voorzien in de Raadconclusies.